

УДК 347.754:351.746.2

*Пономарьова Т. С.,
викладач кафедри загальноправових
дисциплін Інституту кримінально-
виконавчої служби*

ДОГОВІР ПРО НАДАННЯ ДЕТЕКТИВНИХ ПОСЛУГ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У даній статті аналізується правове регулювання договору про надання детективних послуг, розглядається правовий статус його сторін, враховуючи новели українського законодавства, а також досліджуються істотні умови такого договору.

Ключові слова: *договір; умови договору; сторони договору; приватний детектив; детективні послуги.*

В данной статье анализируется правовое регулирование договора о предоставлении детективных услуг, рассматривается правовой статус его сторон, учитывая новеллы украинского законодательства, а также делается вывод о определении существенных условий такого договора.

Ключевые слова: *договор; условия договора; стороны договора; частный детектив; детективные услуги.*

Постановка проблеми. Нещодавно Верховна Рада України прийняла довгоочікуваний Закон «Про приватну детективну (розшукову) діяльність». Безперечно Закон дозволить легалізувати діяльність вже існуючих детективних агентств та приватних детективів, разом із тим, недостатньо врегульованим залишається питання договірних відносин суб'єктів детективної діяльності з клієнтами.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Питання, пов'язані із правовим регулюванням приватної детективної діяльності підіймалися такими вченими як А. Л. Івановою, В. П. Каленяком, Г. І. Козаченко, С. В. Краснокутським, О. Д. Литвином, О. М. Ляшенко, С. Р. Сабітовим, А. М. Соломіною, С. І. Постольником, П. А. Поповим, В. О. Черковим,

А. П. Чередниченко, М. К. Федориним, С. С. Юрко, А. М. Волинською, І. М. Риженко та іншими.

Постановка завдання. Завданням статті є дослідження правового регулювання договору на надання детективних послуг згідно з чинним законодавством України та враховуючи досвід зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу. Згідно зі статтею 1 Закону, Договір про надання приватних детективних (розшукових) послуг – це домовленість, за якою одна сторона (приватний детектив, приватне детективне підприємство (агентство) зобов'язується здійснити надання приватних детективних (розшукових) послуг другій стороні (клієнту) на умовах і в порядку, що визначені цим Законом та договором, а клієнт зобов'язується оплатити надання послуг та

фактичні витрати, необхідні для виконання договору. Із прийняттям вказаного Закону даний договір став вважатись поіменованих, в той час, як до прийняття Закону сторони могли узгоджувати свої правовідносини в межах договору про надання послуг або навіть декількох договорів в залежності від специфіки послуг які надавались приватними детективами.

Сторонами договору будуть виступати клієнт з одного боку та приватний детектив або детективне агентство з іншого. Клієнтом вважається фізична або юридична особа, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, в інтересах яких здійснюється приватна детективна (розшукова) діяльність. Приватний детектив – фізична особа, яка здійснює приватну детективну (розшукову) діяльність на підставах та в порядку, що передбачені Законом. Водночас, Закон передбачає, що приватним детективом – фізичною особою може бути тільки громадян України, який отримав в установленому законодавством порядку свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю. Таким чином, унеможливується ситуація надання приватних детективних послуг іноземним громадянином або особою без громадянства. Приватні детективні агентства в розумінні Закону – це самостійні суб'єкти господарювання, що пройшли державну реєстрацію у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб, учасниками яких є один або більше приватних детективів.

За своїм статусом приватні детективи можуть бути як фізичними особами підприємцями, які зареєст-

ровані в установленому порядку, або ж само зайнятими особами, які не мають статусу ФОП. Основна вимога, яка ставиться до таких осіб – це обов'язкове отримання свідоцтва на право зайняття детективною діяльністю. З огляду на це, необхідно звернути увагу на певні неузгодженості чинного законодавства стосовно можливості громадян отримати вказане свідоцтво. Так, стаття 5 Закону вказує, що приватним детективом не може бути особа, яка має непогашену чи не зняту в установленому законом порядку судимість за вчинення злочину. З огляду на таке формулювання можна стверджувати зворотне, а саме, що особа, яка має погашену або зняту судимість приватним детективом бути може. Проте дане твердження не узгоджується зі ст. 8 Закону, яка передбачає неможливість видання свідоцтва на право зайняття детективною діяльністю особі, яка притягалася судом до відповідальності за вчинення злочину. Факт притягнення до відповідальності є значно ширшим поняттям за поняття судимості, тобто особа може мати погашену чи зняту судимість, проте вона все одно залишиться такою, що притягалась до відповідальності і сам цей факт унеможливить отримання нею свідоцтва на право зайняття детективною діяльністю в той час, як цей же факт не є перепонною в розумінні статті 5 Закону. Таким чином, нормативне регулювання цієї проблеми зводиться наразі до того, що особа зі знятою чи погашеною судимістю може бути приватним детективом, проте отримати свідоцтво, без якого ця діяльність є неможливою, така особа не може.

Правовий статус приватних детективних агент також має певні

особливості. Так, безсумнівним є той факт, що такі юридичні особи будуть суб'єктами господарювання, а згідно із вимогою частини 2 статті 6 Закону про діяльність таких суб'єктів на підставі статуту, можна допустити, що детективні агентства можуть створюватись в таких організаційно-правових формах, як товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю чи акціонерне товариство, як такі, що діють на підставі статуту. Разом із тим, виникає певна правова суперечка, яка зводиться до наступного. Згідно із доктриною цивільного права, ТОВ, ТДВ та АТ є товариствами об'єднання капіталів, де особиста діяльність їх учасників не є принципово важливою. Водночас стаття 6 Закону передбачає, що детективне агентство повинно створюватися обов'язково за участі одного або більше приватних детективів, тобто наголос робиться на персональній участі засновників в діяльності суб'єкта господарювання, що є більше характерним для товариств об'єднання осіб (повних або командитних товариств), які в свою чергу мають інший установчий документ – засновницький договір, а не статут. Окрім того, Закон передбачає, що детективна діяльність має бути основним видом діяльності такого суб'єкта, що робить неможливим надання детективних послуг різноманітними компаніями, такими як, наприклад, юридичні фірми. У той же час, деякі дослідники статусу приватних детективів наголошують, що сьогодні до введення в дію Закону під поняттям «приватний детектив» прийнято розуміти особу, яка надає саме юридичні оплатні послуги, і, як показує практика, в Україні детекти-

вною діяльністю займаються громадяни України, які мають вищу юридичну освіту та певний стаж роботи за фахом [2, с. 42].

Новоприйнятий закон не містить норми стосовно істотних умов договору про надання детективних послуг, тому даний договір буде вважатись укладеним при досягненні сторонами згоди з тих істотних умов, які визначені загальними нормами чинного законодавства. Пропонуємо проаналізувати такі умови.

У будь-якому випадку, не зважаючи на те, хто буде виступати стороною договору (чи то виключно фізичні особи – клієнт та детектив як само зайнята особа, чи то суб'єкти господарювання – детективне агентство та юридична особа – клієнт) істотною умовою договору буде його предмет. В даному випадку, предметом буде вважатись перелік та обсяг всіх послуг, які буде надавати приватний детектив своєму клієнту.

Види детективних послуг, що можуть надаватися суб'єктами приватної детективної діяльності, передбачені статтею 11 Закону. Умовно їх можна поділити на декілька категорій. До першої з них пропонуємо віднести послуги, пов'язані із збиранням, обробкою та захистом інформації як щодо особи, так і щодо бізнесу, конкретної події чи процесу. Втім стосовно такого виду діяльності та законності її підстав у наукових колах точаться тривалі суперечки. З аналізу чинного законодавства, а саме Конституції України, Загальної декларації прав людини, Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, законів України «Про інформацію», «Про захист персональних даних», «Про оперативно-розшукову діяльність», Криміналь-

но-процесуального кодексу України, Рішення Конституційного Суду України від 30.10.1997 № 5-зп у справі щодо офіційного тлумачення ст. 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та статті 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К. Г. Устименка), можна зробити висновок, що можливість отримання охоронюваної законом інформації про фізичну особи без її згоди, в тому числі про її особисте та сімейне життя мають право тільки правоохоронні органи [3, с. 5–6], що ставить під сумнів законність вчинення таких дій приватними детективами на виконання договору про надання детективних послуг.

До другої категорії детективних послуг можна віднести роботу, направлену на пошук осіб або майна, до третьої категорії – послуги у сфері взаємодії з правоохоронними органами, до четвертої – інші послуги, які не заборонені законом, що робить перелік детективних послуг, наведених у Законі відкритим. У зарубіжних країнах правове регулювання переліку детективних послуг не є однаковим. Так, якщо французьке законодавство так само використовує відкритий перелік послуг з умовою, що останні не заборонені законом, то в Італії обсяг послуг, що надаються приватним детективом (агентством) міститься в спеціальній «таблиці послуг». Детектив не має права надавати послуги, які не зазначені у цій таблиці [4 с. 123]. Таким чином, можна зробити висновок, що в ряді країн стосовно переліку видів детективних послуг діє принцип «дозволено все те, що не заборонено», в інших же країнах використовується протилежний принцип – «дозволено лише те, що прямо передбачено законом».

Зауважимо, що в Україні останній принцип характерний для діяльності державних органів, тому приватна детективна діяльність цілком очікувано будується за першим принципом із врахуванням вищезазначених суперечностей стосовно законності певних видів детективних послуг з огляду на інші нормативні акти.

У наукових працях можна знайти класифікацію детективних послуг залежно від сфери суспільного життя, в якій вони надаються. Так, детективні послуги пропонується поділити на послуги шлюбно-сімейного характеру, у сфері забезпечення корпоративної безпеки, у сфері забезпечення економічної безпеки, у сфері цивільного, господарського, адміністративного та кримінального судочинства [1, с. 79].

Окрім того, необхідно звернути увагу на важливість правильного формулювання предмету договору про надання детективних послуг, особливо якщо останні пов'язані із розслідуванням кримінальних справ. Так, згідно з чинним законодавством, саме розслідування відноситься до компетенції державних правоохоронних органів, в той час як приватним детективам надається можливість здійснювати пошук, збирання та фіксацію відомостей в кримінальному провадженні. За своєю суттю детективи можуть проводити повноцінне власне розслідування, проте пряма вказівка на це в договорі, на нашу думку, буде свідчити про незаконність діяльності приватного детектива на підставі порушення виключної компетенції державних органів. Як наслідок, недійсною стане умова про предмет договору про надання детективних послуг, що в кінцевому випадку призведе до немож-

ливості використати результати послуг детектива в якості доказів у кримінальному процесі. Схожі застереження містяться, наприклад, у законодавстві Італії та США [6, с. 250].

Серед учених, які досліджували питання детективної діяльності можна зустріти різні погляди на рахунок переліку інших умов договору про надання детективних послуг. Так, одні юристи вважають, що такий договір повинен містити реквізити сторін, зміст договору, термін його виконання, орієнтовна сума грошових витрат за надані послуги, відповідальність сторін, застереження про надання клієнтові письмового звіту про результати проведеної роботи [5, с. 73]. На думку інших дослідників, умови даного договору мають бути більш деталізованими: 1) повно окреслено предмет договору (послуга, яка надається); 2) плата за надання послуги має бути конкретизована – наведений її розмір, строки, порядок та форма оплати; строк дії договору повинен містити проміжні строки, за порушення яких наступає відповідальність виконавця; 4) повинно бути зазначено, чи виконавець виконує договір особисто, чи його обов'язок може бути переданий іншій особі; 5) відповідальність у разі невиконання чи неналежного виконання договору; 6) умови дострокового припинення договору [1, с. 80].

Потрібно зазначити, що український Закон не містить як переліку істотних умов для договору про надання детективних послуг, так і рекомендованих відомостей, які повинні в ньому зазначатись. На відміну від цього, законодавство РФ передбачає, що подібний договір має відображати відомості про договірні сторони, у тому числі номер і дата

видання ліцензії, зміст доручення, строк його виконання, орієнтовна сума грошових витрат і гонорару за послуги, відповідальність сторін і дата укладення договору [2, с. 45].

Звісно, наведений перелік аж ніяк не можна назвати істотними умовами договору, оскільки більшість з них є або реквізитами, або ж звичайними умовами за своєю суттю. Тим не менше, вважаємо, що визначення істотних умов для договору про надання детективних послуг має першочергове значення і їх відсутність у чинному законодавстві може викликати проблеми із тим, чи вважати конкретний договір укладеним, чи ні. Дана проблема постає на тій підставі, що суб'єктний склад сторін такого договору не є стабільним: правовий статус сторін може бути таким, що договір буде вважатись або цивільно-правовим, або ж, в інших випадках, господарським, а тому перелік істотних умов для таких категорій договорів, згідно із загальними нормами законодавства є різним, що і викликає потребу у конкретизації істотних умов такого договору у нормах спеціальних.

Так, ст. 638 Цивільного кодексу України передбачає, що істотною умовою договору є умова про предмет. Це єдина умова чітко прописана в загальній нормі кодексу, в той же час передбачається, що істотними також можуть бути умови, визначені як такі у законі або необхідні для договорів даного виду. У законі, а саме у Господарському кодексі України, визначаються інші істотні умови: про ціну і строк договору, але вони характерні виключно для господарських договорів. Отже, якщо сторонами договору про надання детективних послуг будуть господа-

рюючі суб'єкти, на їх правовідносини буде поширювати дію ГК України, а тому істотними умовами договору між ними буде предмет, ціна та строк договору. В той же час, певні проблеми можуть виникнути, коли сторонами договору є приватний детектив – само зайнята особа з одного боку, та громадянин без статусу суб'єкта господарювання з іншого боку. На їх відносини не поширює дію Господарський кодекс, а отже істотною умовою їх договору буде тільки умова про предмет, як єдина з перелічених в законі істотних умов. Дана ситуація викликає складність через те, що, з одного боку, вбачається явна недостатність однієї умови, щоб договір вважався укладеним в даному разі, та постає необхідність як мінімум визначити ціну договору, проте відсутність ціни в якості істотної умови у ЦК призводить до того, що такою її можна назвати в межах умов, необхідних для даного договору, а сама по собі необхідність чи не необхідність можуть бути поняттями сугубо суб'єктивними, а отже неоднозначними у розумінні різних суб'єктів правозастосовної діяльності.

На нашу думку, незалежно від сторін договору про надання детективних послуг, ціна буде його істотною умовою, при цьому виражатись вона може декількома способами: в якості фіксованого платежу за конкретну дію або шляхом застосування погодинної оплати праці приватних детективів. Але в будь-якому випадку, сам договір має містити норму про узгодження ціни та способу її визначення.

Стосовно умови про строк договору, ми не вважаємо її необхідною для договорів даного типу з огляду

на специфіку детективної діяльності, за якої на перший план виходить досягнення конкретного результату, не залежно від витраченого часу. Тому в цивільно-правовому договорі про надання детективних послуг строк не повинен бути його істотною умовою.

Таким чином, на нашу думку, істотними умовами договору про надання детективних послуг у будь-якому випадку будуть умови про предмет договору, його ціну та спосіб її визначення. Строк договору буде істотною умовою виключно у випадку коли даний договір вважатиметься господарським. Інші умови, як згадані у зазначених вище наукових дослідженнях, так і інші умови на розсуд сторін будуть або звичайними, або випадковими умовами договору і можуть формуватись за погодженням сторін, що не впливатиме на укладення самого договору.

Висновки. Прийняття нового Закону безперечно має позитивний вплив на суспільні відносини, оскільки вводить у правове поле діяльність, потреба у якій є нагальною, та яка тривалий час здійснювалась без належного правового регулювання. Водночас деякі нюанси даної діяльності залишились або не врегульованими або щодо них у діючому законодавстві і досі існують неузгодженості. Новий Закон містить норми, які до кінця не вирішують питання правового статусу приватного детектива, про що велась мова у даній статті. Також Закон не містить детального регулювання договору про надання детективних послуг, що може мати наслідком навіть проблему із визначенням того, чи був він укладений. Окрім цього, певні питання є і в межах умови про предмет

такого договору зокрема, і щодо видів детективних послуг і їх відповідності іншим нормативним актам в цілому. Все це дає масив для подальших наукових досліджень питання

правового регулювання детективних послуг, що як наслідок має призвести до внесення змін до законодавства, які дозволили б узгодити описані вище суперечки.

Список використаних джерел

1. Волинська А. М. Правова доктрина щодо надання детективних послуг. *Національний юридический журнал: теорія і практика*. 2016. № 12. С. 77–82.
2. Волинська А. М. Надання детективних послуг за законодавством зарубіжних країн: позитивний досвід цивільно-правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 39. Т. 1. С. 41–46. (Серія: Право).
3. Риженко І. М. Приватна детективна діяльність в Україні в контексті реалізації права на особисте життя. *Митна справа*. 2013. № 1. Ч. 2. Кн. 2(85). С. 385–389.
4. Соломяна А. В. Детективна діяльність: особливості запобіжного впливу на злочинність. *Новітні кримінально-правові дослідження – 2016*: зб. наук. пр. / відп. ред. О. В. Козаченко. Миколаїв: Іліон, 2016. С. 120–123.
5. Старушкевич А. Детективна діяльність в Україні: поняття, суб'єкти, напрями правового регулювання. *Право України*. 2004. № 12. С. 71–75.
6. Черков В. О. Приватна детективна діяльність в розвинутих країнах світу. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2010. Вип. 2. С. 248–259.

T. Ponomarova,

*The teacher of the Department of General
Legal Disciplines of the Institute of
Criminal-executive Service*

CONTRACT FOR THE PROVISION OF DETECTIVE SERVICES: PROBLEMS OF LEGAL REGULATION

Detective services and detective activity are not new concepts for the Ukrainian society, nevertheless legal regulation of this issue was finally formed only now, with the adoption of the new Law of Ukraine «About Private Detective Activities». This law allows legalizing the activities of private detectives, clearly determines their status and requirements, which are put forward to persons who wish to engage in this activity. In addition, the Law determines the list of services that can be provided by a private detective.

At the same time, some issues related to the provision of detective services remain unresolved, and other issues have received ambiguous regulation.

This article analyzes the legal regulation of the contract for the provision of detective services. The new Law contains only the definition of such a contract without mentioning its essential conditions, which may entail difficulties in resolving the issue of concluding such a contract, because in certain conditions it can be both civil or economic, which provides for a different composition of essential conditions in compliance with general norms of the law. The article analyzes the scientific views on the

terms of the contract for the provision of detective services and proposes the author's position on the definition of a list of essential conditions for such a contract.

In addition, the article analyzes in detail the condition of the subject, examines foreign experience in regulating this issue, as well as certain conflicts of current Ukrainian legislation on this matter.

Also, the author pays attention to the features of the legal status of the contract bodies, raising the issue of ambiguous legal regulation of certain moments of such status.

Key words: *contract; conditions of the contract; bodies of the contract; private detective; detective services.*

Надійшла до редакції 5.09.2017